

Protestantse
Kerk

Geloof·Hoop·Liefde

Beroepscode en gedragsregels

voor predikanten en kerkelijk werkers

Vastgesteld door de generale synode
in november 2011 en april 2012

Inhoud

1	Inleiding	3
2	BEROEPSCODE	3
2.1	Predikanten	3
2.1.1	Leiding	3
2.1.2	Dienen	3
2.1.3	Betrouwbaarheid	3
2.1.4	Persoonlijke vorming	3
2.1.5	Verbondenheid	3
2.2	Kerkelijk werkers	4
3	GEDRAGSREGELS	4
3.1	Bedoeling	4
3.2	Ordering	4
3.2.1	De predikant/kerkelijk werker als betrouwbaar persoon en pastor	4
3.2.2	De predikant/kerkelijk werker als vertrouwens- persoon	5
3.2.3	De predikant/kerkelijk werker als collega	5
3.2.4	De predikant/kerkelijk werker in de verbanden van de kerk en daar buiten	5
4	Appendix:	
	Handreiking voor predikanten en kerkelijk werkers voor het gebruik van sociale media	6
4.1	Inleiding	6
4.2	Handreiking	6
4.2.1	Bedoeling	6
4.2.2	Ordering	6
4.2.2.1.	Algemeen	6
4.2.2.2.	Presentatie	7
4.2.2.3.	Interne communicatie	7
4.2.2.4.	Externe communicatie	7

1 Inleiding

Gedragsregels voor een predikant en kerkelijk werker zijn bedoeld om hen te helpen in hun dienstwerk. Bij de opstelling van de regels is de formulering toegesneden op gemeentepredikanten en op kerkelijk werkers met een opdracht in het pastoraat. Voor wie op een ander terrein werkzaam is, zal niet elke regel letterlijk van toepassing zijn en zullen instanties die worden genoemd (de kerkenraad b.v.) door een andere moeten worden vervangen. De gedragsregels vloeien voort uit wat in de kerkorde over predikanten en kerkelijk werkers is geschreven en wat in de belofte die bij de aanvaarding van de ambtswerkzaamheden wordt afgelegd, is vermeld. De kerkorde is zo de basis van de beroepscode. De beroepscode is een toegespitste beschrijving van het werk van een predikant of kerkelijk werker op grond van de kerkorde, waarin de kernmomenten van het dienstwerk en de daarmee gepaard gaande houding beschreven is. Hieronder wordt eerst deze code beschreven en daarna volgen de gedragsregels.

2 Beroepscode

2.1 Predikanten

De predikant belooft zijn/haar ambt waardig en trouw te bedienen. Daarom wordt hier eerst kort iets gezegd over dit dienstwerk van de predikant. Predikanten zijn herders en leraars. Aan hen is, volgens de kerkorde, vooral toevertrouwd:

- de bediening van Woord en sacramenten
- het verkondigen van het Woord in de wereld
- de herderlijke zorg en het opzicht
- het onderricht en de toerusting (Art V,3)
- het dienen van de kerk in de meerdere vergadering (Ord. 3.9.1)

2.1.1 Leiding

Het is de kerk die deze diensten aan de predikant toevertrouwt. Tegelijk is het God zelf die tot de dienst roept. Deze roeping geeft vrijheid: de predikant is geen ambtenaar van de kerk. Het gaat hier echter wel om een door Gods Woord bepaalde vrijheid. Het is de gehoorzaamheid aan God en het aanvaarden van de heilige Schriften als bron van de prediking en enige regel van het geloof, die vrijheid en vrijmoedigheid geeft. De predikant is gehouden, op grond van deze roeping, leiding te geven door de gemeente te bepalen bij het heil en te bewaren bij haar roeping in de wereld. Hij of zij doet dit overigens samen met de andere ambten.

2.1.2 Dienen

Bij de bevestiging wordt de predikant eraan herinnerd dat het Christus' eigen kudde is, die hem of haar wordt toevertrouwd (vgl. belofte). Het werk van een predikant is dienstwerk. Alleen in liefde tot de gemeente en in het besef dat de gemeente niet het eigendom is van de predikant, maar van Christus zelf, kan dit geschieden. De predikant zal daarom de geestelijke en fysieke integriteit van hen die aan zijn zorgen zijn toevertrouwd, eerbiedigen. Dit dienen is nader in te vullen als zoeken naar, en bevorderen van wat heilzaam is voor de gemeente en haar toe te rusten tot goede woorden en werken. Daar hoort het naar vermogen ruimte geven aan de talenten en gaven van de gemeenteleden bij. Er hoort ook bij dat de predikant niet over de gewetens van hen die aan zijn of haar zorgen zijn toevertrouwd, heerst.

2.1.3 Betrouwbaarheid

In de belofte is sprake van liefde voor de gemeente en voor alle mensen die de Heer op zijn of haar weg brengt. Daar hoort in ieder geval ook bij dat hij of zij geheim houdt wat vertrouwelijk is. Betrouwbaarheid heeft echter niet alleen betrekking op geheimhouding, maar strekt zich uit naar betrouwbaarheid in het dienstwerk en naar het 'waardig en trouw' (vgl. belofte) bedienen van de gemeente. In het verlengde daarvan vraagt betrouwbaarheid ook om de bereidheid rekenschap van de invulling van het dienstwerk af te leggen en aanspreekbaar te zijn op afspraken die in dat kader zijn gemaakt.

2.1.4 Persoonlijke vorming

De predikant krijgt de opdracht mee zich te voeden met het Woord van God en te volharden in het gebed. Verder wordt de predikant, na een initiële academische studie, geacht de theologische wetenschap te blijven beoefenen, onder andere door deelname aan de Permanente Educatie. Deze studie houdt ook in de kennis van ontwikkelingen in kerk en samenleving, in het bijzonder wat er leeft onder gemeenteleden.

2.1.5 Verbondenheid

De predikant werkt samen met anderen. De predikant verricht het dienstwerk met anderen die tot leidinggeven zijn geroepen. Het is immers de kerkenraad als geheel die leiding geeft aan de gemeente en het dienstwerk van de predikant past hierbinnen. Dat betekent dat hij of zij zich voegt naar besluiten die in gezamenlijkheid genomen zijn. Het spreekt vanzelf dat bezwaren hiertegen niet anders dan in de kerkelijke weg hiertegen kunnen worden aangebracht. Behalve lid van de kerkenraad is de predikant ook collega. Dat vraagt om collegiaal gedrag, in en buiten de verbanden waarin met collega's wordt samengewerkt. Tenslotte werkt de predikant in de context van de landelijke kerk. Hij of zij belooft de taak te vervullen overeenkomstig de orde van de kerk, met erkenning van de verantwoordelijkheid van de kerkelijke vergaderingen en organen. Gegeven de verbintenis aan een plaats, werkt hij of zij ook ten dienste van het geheel van de kerk. Dat vraagt bereidheid om ook tijd te besteden aan het bovenplaatselijk kerkenwerk. Uiteraard is hier loyaliteit en samenwerking met anderen die eveneens tot deze taak zijn geroepen voor nodig.

2.2 Kerkelijke werkers

Naast predikanten kent de kerk ook kerkelijk werkers. Zij nemen in onze kerk een volwaardige plaats in. Zij zijn verbonden aan een plaatselijke gemeente als ouderling of eventueel diaken. Zij zijn vooral werkzaam in:

- pastoraat
- diaconaat
- jeugd- en jongerenwerk
- missionaire arbeid
- gemeenteopbouw

Aan sommige kerkelijk werkers is een preekconsent verleend. Onder deze laatste is aan enkelen de bevoegdheid van de sacramentsbediening toevertrouwd.

In analogie van het werk van de predikant geldt voor kerkelijk werkers

- dat zij mede leiding geven aan de gemeente,
- dat zij dienstbaar zijn aan de gemeente,
- dat zij betrouwbaar dienen te zijn en geheimhouding betrachten,
- dat zij hun werk doen in verbondenheid met de kerkenraad en collega's en hun werk doen in de context van de landelijke kerk.

Om die reden is de beroepscode, zoals onder 2.1 beschreven, en de onderstaande regels, met een enkele uitzondering, ook van toepassing op de kerkelijk werkers. Er is één beroepscode en één set gedragsregels voor predikanten en kerkelijk werkers.

3 Gedragsregels

3.1 Bedoeling

Uiteraard kan niet al het gedrag in regels worden gevangen. Dat is ook niet nodig. Leidend is dat wat de kerk verstaat onder dienstwerk en de belofte die de predikant en kerkelijk werker heeft afgelegd. Dat hoeft niet terug te komen in de regels. Deze geven concretisering van wat als dienstwerk hierboven is beschreven. In die zin geven zij richting en kunnen zij helpen bij het toetsen van het gedrag en bij beslissingen die moeten worden genomen in complexe situaties. Ze geven grenzen aan en bieden daarmee ook de ruimte en de mogelijkheden voor een goede en te verantwoorden beroepsuitoefening.

3.2 Ordening

Om de regels te ordenen is uitgegaan van verschillende aspecten van het werk van de predikant of kerkelijk werker.

- In de eerste afdeling (A) is de betrouwbaarheid van de predikant/kerkelijk werker uitgangspunt.
- In de tweede afdeling is (B) de predikant/kerkelijk werker als vertrouwenspersoon de aandachtspunt.
- In de derde afdeling (C) gaat het om de predikant/kerkelijk werker als collega.
- In de vierde afdeling (D) hebben de regels betrekking op de predikant/kerkelijk werker in diens relatie tot de kerkenraad in het bijzonder en de kerk in het algemeen.

3.2.1 De predikant/kerkelijk werker als betrouwbaar persoon en pastor

De predikant/kerkelijk werker

- A 1 verleent pastorale zorg aan degenen die aan zijn/haar zorg zijn toevertrouwd, in overeenstemming met het vastgestelde en bekendgemaakte beleid. Voor zover mogelijk verleent hij/zij pastorale zorg in noodsituaties en verder aan anderen die een beroep op hem/haar doen, voor zover deze niet aan de pastorale zorg van anderen zijn toevertrouwd.
- A 2 kent de grenzen van het pastorale handelen en onthoudt zich van handelingen en uitspraken die buiten de eigen opdracht liggen. In overleg met de gesprekspartner vervult hij/zij een bemiddelende rol bij het vinden van de juiste zorg.
- A 3 stelt zich op de hoogte van de mogelijkheden die anderen, werkzaam in de maatschappelijke zorg en (geestelijke) gezondheidszorg, hebben om zorg te geven die buiten zijn/haar opdracht ligt.

- A 4 draagt zorg voor een goede communicatie, zodat inzichtelijk is - al bij de aanvang van het werk en steeds opnieuw - wat van hem/haar verwacht mag worden aan zorg en inspanning en hij/zij is open over de te maken keuzen en de te bereiken doelen. Hij/zij is bereid zich hierop te laten aanspreken.
- A 5 is er samen met de kerkenraad verantwoordelijk voor dat tijdens zijn/haar afwezigheid een beroep kan worden gedaan op een collega. Hij/zij draagt hierbij, voor zover mogelijk, zorg voor een goede overdracht, met inachtneming van de geheimhoudingsplicht.
- A 6 blijft in de uitoefening van zijn/haar ambt onafhankelijk en draagt er zorg voor dat bij het samengaan van contacten uit hoofde van het ambt en andersoortige contacten geen belangenverstrengeling ontstaat.
- A 7 eerbiedigt de persoonlijke, zowel fysieke als geestelijke integriteit van zijn/haar gesprekspartner en is zich bewust van het gewicht dat de positie als vertrouwenspersoon meebrengt en van de afhankelijkheid die dat met zich kan meebrengen.
- A 8 is zich bewust van de eigenheid en vertrouwelijkheid van de pastorale relatie en is er verantwoordelijk en aansprakelijk voor dat de grenzen van de pastorale relatie worden aangegeven en bewaakt.
- A 9 dringt niet verder door tot de privésfeer van zijn/haar gesprekspartner dan in het kader van de pastorale zorg noodzakelijk.
- A 10 onderneemt in een contact uit hoofde van zijn/haar ambt of dienst geen seksuele toenaderingspogingen in de vorm van seksuele handelingen, of toespelingen op of uitnodigingen tot seksueel contact en ziet af van gedragingen die als zodanig kunnen worden uitgelegd, en gaat ook niet in op seksuele toenaderingspogingen van zijn/haar gesprekspartner.
- A 11 draagt de zorg – in samenspraak met betrokkene – aan een collega over, indien door bestaande contacten (met betrokkene of met anderen) of anderszins de zorg niet (meer) op juiste wijze kan worden gegeven.
- A 12 houdt bij het aangaan en onderhouden van relaties anders dan uit hoofde van zijn/haar ambt of dienst in het oog dat hij/zij onafhankelijk moet blijven tegenover degenen die aan zijn/haar zorg zijn toevertrouwd. Hij/zij waakt ervoor dat een mogelijke afhankelijkheid op grond van contacten uit hoofde van diens ambt of dienst niet wordt misbruikt.

- A 13 vergewist zich ervan dat bij het aangaan van een liefdesrelatie na een pastorale relatie de voorgaande pastorale relatie geen onevenredige betekenis meer heeft en toont desgevraagd aan dat hij/zij bij het aangaan van deze relatie alle zorgvuldigheid in acht heeft genomen die van hem/haar verwacht mag worden en meldt een dergelijke relatie aan het moderamen van de kerkenraad.
- A 14 zorgt ervoor vrij te staan tegenover gemeenteleden, sluit bij hen geen leningen, maakt zich ook anderszins niet financieel afhankelijk en aanvaardt van hen geen erfenissen of geschenken (waaronder gratis dienstverlening) met een geldwaarde van meer dan € 50,- en verwerpt legaten die dit bedrag te boven gaan.
- A 15 raadpleegt bij onduidelijkheid of onzekerheid over de te volgen gedragswijze een collega, een vertrouwenspersoon of een deskundige, met inachtneming van de geheimhoudingsplicht.
- A 16 zoekt gericht hulp indien hij/zij dreigt over te gaan of is overgegaan tot handelingen die – als ze bekend zouden zijn - de geloofwaardigheid van het dienstwerk aantasten of strijdig zijn met het dienstwerk.
- A 17 meldt eigen grensoverschrijdende handelingen in het dienstwerk bij het moderamen van de kerkenraad en laat het oordeel over aan de bevoegde kerkelijke instanties.

3.2.2 De predikant/kerkelijk werker als vertrouwenspersoon

De predikant/kerkelijk werker

- B 1 overlegt over de pastorale zorg alleen met iemand met wie hij/zij de zorg voor betrokkene deelt en die eveneens tot geheimhouding verplicht is. Hij/zij brengt zaken die vertrouwelijk zijn meegedeeld uitsluitend in het overleg na zich vergewist te hebben dat betrokkene daar geen bezwaar tegen heeft.
- B 2 overlegt met anderen met wie hij/zij niet de pastorale zorg voor betrokkene deelt als het in het kader van de zorg voor betrokkene wenselijk is en uitsluitend na toestemming van betrokkene.
- B 3 gebruikt gegevens uit pastorale contacten bij het vragen van advies, bij intervisie of supervisie of bij illustraties in preken en geschriften, alleen indien anonimiteit is gegarandeerd.
- B 4 beroept zich op verschoning indien een rechter vraagt naar zaken die hem/haar in vertrouwen ter kennis zijn gekomen.
- B 5 acht zich alleen dan ontslagen van de plicht tot geheimhouden indien hij/zij aan alle hieronder genoemde voorwaarden heeft voldaan, te weten dat hij/zij:
- o alles heeft gedaan om toestemming van betrokkene te krijgen dan wel ervan overtuigd is
 - o er vrijwel zeker van is dat het vragen van toestemming schadelijk is voor betrokkene of voor derden geen andere weg weet om tot een oplossing te komen dan door het doorbreken van de geheimhouding
 - o er vrijwel zeker van is dat geheimhouding voor betrokkene(n) of derden aanwijsbare en ernstige schade of gevaar oplevert
 - o er vrijwel zeker van is dat het doorbreken van de geheimhouding de schade aan betrokkene(n) dan wel aan derden voorkomt of beperkt
 - o de geheimhouding slechts zover als nodig is doorbreekt om het gevaar af te wenden of de schade te voorkomen
 - o in gewetensnood komt als hij/zij de geheimhouding handhaaft.
- B 6 verstrekt met het oog op meeleven door anderen publiekelijk alleen herkenbare gegevens indien betrokkene daarmee instemt.
- B 7 zorgt ervoor dat persoonsgebonden gegevens en aantekeningen niet toegankelijk zijn voor derden (ook niet voor gezinsleden).

- B 8 vraagt (anoniem) advies bij de daarvoor aangewezen instanties indien hij/zij weet van of een ernstig vermoeden heeft van kindermishandeling, seksueel misbruik van minderjarigen of huiselijk geweld. Als een minderjarige in het geding is, weegt hij/zij bij de vraag of de geheimhouding moet worden doorbroken mee dat misbruik en mishandeling van een minderjarige moet worden gestopt en voorkomen.

3.2.3 De predikant/kerkelijk werker als collega

De predikant/kerkelijk werker

- C 1 is in het openbaar zakelijk en respectvol in het oordeel over collega's, ook als er sprake is van verschillen van inzicht.
- C 2 verwijst degenen die met kritiek op een collega bij hem/haar komen naar die collega dan wel naar degenen die tot oordelen bevoegd zijn en stelt zichzelf terughoudend op.
- C 3 spreekt zijn/haar collega aan indien er ernstige vragen zijn bij diens wandel of vervulling van ambt of dienst en dringt zo nodig aan op breder collegiaal overleg.
- C 4 brengt wanneer er een ernstig vermoeden is van tuchtwaardig gedrag dit ter kennis van de bevoegde instanties.
- C 5 weegt, wanneer hij/zij in vertrouwen op de hoogte is gesteld van een (vermoeden van) tuchtwaardig gedrag, bij de vraag of hij/zij de geheimhouding moet doorbreken (zie B 5) mee dat dit moet worden gestopt en voorkomen en niet mag worden toegedekt. Wanneer seksueel misbruik in het geding is, maakt hij/zij gebruik van het protocol Seksueel Misbruik in Pastorale Relaties.
- C 6 gaat in principe niet in op een beroep op zijn pastorale zorg dat wordt gedaan door een gemeentelid dat aan de zorg van een collega is toevertrouwd; indien hij/zij meent dat hij/zij dit beroep om dwingende redenen niet kan weigeren treedt hij/zij in alle gevallen in overleg met de desbetreffende collega of kerkenraad.
- C 7 neemt, wanneer zijn/haar ambt of dienst in een gemeente is neergelegd, distantie in acht om diens opvolger de ruimte te geven.
- C 8 werkt mee aan een waarnemingsregeling.

3.2.4 De predikant/kerkelijk werker in de verbanden van de kerk en daar buiten

- D 1 de predikant stelt in overleg met de kerkenraad de in het dienstwerk te stellen prioriteiten vast, en bespreekt in de kerkenraad de voortgang van zijn/haar werkzaamheden met inachtneming van de geheimhoudingsplicht.
- D 2 de kerkelijk werker overlegt met de kerkenraad over de te stellen prioriteiten en legt verantwoording af aan de kerkenraad van de verrichte werkzaamheden, met inachtneming van de geheimhoudingsplicht.

De predikant/kerkelijk werker

- D 3 draagt zorg voor een goede afstemming van zijn/haar werk met dat van anderen.
- D 4 draagt er zorg voor dat de werklast afgestemd is op de beschikbare tijd en geeft de grenzen van zijn/haar mogelijkheden aan.
- D 5 draagt eraan bij dat kerkenraadsleden (en anderen aan wie de kerkenraad een taak heeft toevertrouwd) in de zaken die tot zijn/haar aandachtsgebied behoren, voldoende geïnformeerd zijn om een eigen keuze te kunnen maken.

- D 6 draagt er zorg voor dat spanningen tussen hem/haar en (een deel van) de (overige) kerkenraadsleden bespreekbaar zijn en roept, indien spanningen voortduren, de hulp in van visitatoren.
- D 7 overlegt tijdig met de kerkenraad over zijn/haar vervanging tijdens verlofperiodes, waaronder permanente educatie.

- D 8 is in het publieke debat zakelijk en respectvol in het oordeel over de kerk en de kerkelijke vergaderingen, ook als er sprake is van verschillen van inzicht.

4 Appendix:

Handreiking voor predikanten en kerkelijk werkers voor het gebruik van sociale media

4.1 Inleiding

Het delen van informatie en kennis via sociale media biedt kansen voor de kerk en ambtsdragers om in contact te komen met mensen waarmee op traditionele wijze nauwelijks communicatie mogelijk was. Dit kan het beeld van de kerk, de kerkelijke gemeenten en het werk van ambtsdragers beïnvloeden.

Net als bij de opkomst van e-mail en internet ontstaan er nieuwe vragen bij het gebruik van sociale media. Privé-gerelateerde zaken en werk gerelateerde zaken zijn bijvoorbeeld niet zo gemakkelijk te scheiden en dat hoeft ook niet. Uitgangspunt is dat sociale media een waardevolle bijdrage aan het werk kunnen leveren, zoals e-mail en internet dat ook hebben gedaan en nog steeds doen. Bij nieuwe ontwikkelingen zie je vaker dat een aantal mensen vooral de bedreigingen ziet en anderen vooral de kansen.

Het omgaan met sociale media is niet in regels vast te leggen. Deze handreiking is ontwikkeld om predikanten en kerkelijk werkers vooral de kansen te laten benutten en eventuele bedreigingen te omzeilen. Dat hier behoefte aan is, werd duidelijk tijdens de bespreking van de 'Beroepscode en gedragsregels' voor predikanten en kerkelijk werkers in de vergadering van de generale synode van november 2011.

Deze handreiking is voor een groot deel gebaseerd op het document 'Handreiking Beroepscode Sociale Media' samengesteld door Lennart Aangeenbrug op verzoek van Social Missie. Social Missie is een online initiatief dat voorgangers coacht bij het gebruik van sociale media.

Omdat sociale media nauw samenhangen met andere vormen van online communiceren, besteedt deze handreiking ook aandacht aan internetsites en e-mailverkeer.

4.2 Handreiking

4.2.1 Bedoeling

Uiteraard kan niet al het gedrag in regels worden gevangen. Dat is ook niet nodig. Leidend is wel dat de predikant en kerkelijk werker 24 uur per dag, 7 dagen per week het ambt draagt. Het is belangrijk dat men zich hier continue bewust van is bij het gebruik van sociale media.

Deze handreiking wil richting geven en helpen bij het toetsen van het gedrag en bij beslissingen die moeten worden genomen in complexe situaties. Ze geeft grenzen aan, en biedt daarmee ook de ruimte en de mogelijkheden voor een goede en verantwoorde online beroepsuitoefening.

4.2.2 Ordening

Om de handreiking te ordenen wordt er in dit document uitgegaan van vier perspectieven op online communicatie.

1. Algemeen, een aantal algemene principes rondom online communicatie en online identiteit
2. Presentatie, eenzijdige online communicatie waarop de ontvanger niet direct kan reageren
3. Interne communicatie, niet-openbare online informatie-uitwisseling
4. Externe communicatie, uitingen waarbij men online met elkaar in gesprek kan gaan.

Natuurlijk is deze scheiding enigszins willekeurig. In de praktijk lopen de perspectieven door elkaar.

4.2.2.1. Algemeen

Er gelden een aantal algemene principes rondom online communicatie.

- A 1 Informatie is voor iedereen op internet gelijk en overal beschikbaar. Dat informatie voor iedereen hetzelfde en overal beschikbaar is, is historisch gezien een unieke ontwikkeling die veel kansen en uitdagingen biedt. Online informatie, dus ook een persoonlijke opmerking, is direct voor een breed publiek toegankelijk. Het kan en mag door iedereen gelezen (en becommentarieerd) worden.
- A 2 Iedereen kan reageren
Sociale media zijn 'conversationale' media. Iedereen kan en mag met iedereen in gesprek gaan. Vragen kunnen worden gesteld of fouten worden aangekaart zonder aanzien van de persoon. De voorganger moet zich er van bewust zijn dat kritiek (zowel positief als negatief) kwalitatief en kwantitatief kan toenemen.

Online identiteit

- A3 Impact van online aanwezigheid
Ambt, werk en privé lopen bij voorgangers en kerkelijk werkers eenvoudig door elkaar heen. Spreken namens de gemeente sluit natuurlijk niet uit dat de voorganger ook over zijn/haar privéleven vertelt. Maar hoe komt een privéfrustratie over als de lezer iemand in de rol van het ambt verwacht? Bijvoorbeeld:
Het online bekritisieren van personen kan voor lezers in schril contrast staan met de oproep tot liefde die zondags klinkt. Daarnaast is het wenselijk dat het taalgebruik in overeenstemming is met het bekleden van het ambt.

- A4 Doel van online aanwezigheid
Het ambassadeurschap van een kerkelijke gemeente of organisatie gaat niet altijd samen met inhoud die buiten dit veld valt. Het is belangrijk dat de voorganger duidelijk maakt – in bijvoorbeeld het profiel – hoe de verhouding is tussen privé- en werk gerelateerde zaken. Bijvoorbeeld: Het is goed als bewust nagedacht wordt over wie als vrienden toegelaten worden op facebook. Want, wil de voorganger met gemeenteleden dezelfde informatie delen als met vrienden en familie?

4.2.2.2. Presentatie

Presentatie is online berichtgeving waarop de ontvanger niet direct kan reageren. Bijvoorbeeld: een website of een digitale kerkbode. Het is belangrijk om bewust te zijn van de volgende zaken:

- B1 Voorop staat dat de zender de privacy van betrokken personen beschermt.
Volgens de Wet Bescherming Persoonsgegevens is het verboden om zonder uitdrukkelijke toestemming van betrokkene persoonlijke gegevens online te publiceren. Bijvoorbeeld: Veel gemeenten plaatsen hun kerkblad online. In kerkbladen staan vaak pastoralia. Dit mag niet zonder toestemming van betrokkenen gepubliceerd worden. Bovendien is online informatie jaren later nog terug te lezen, vaak ook als de informatie al weer van de eigen site is gehaald. Een melding dat een gemeentelid met een ziekte thuis zit, kan dus jaren later door een mogelijke toekomstige werkgever via een zoekmachine gevonden worden.
- B2 Wees voorzichtig met het online vermelden van afwezigheid van personen.
Voorzichtigheid is geboden als het gaat om het online melden van afwezigheid. Dit gaat niet alleen om de afwezigheid van de predikant of de kerkelijk werker, maar ook om het melden van begrafenissen in combinatie met het adres van de achterblijvers. Dit kan kwaadwilligen uitnodigen tot een ongewenst bezoek tijdens de afwezigheid. Ook politie- en veiligheidsdiensten waarschuwen voor het al te gemakkelijk vermelden van afwezigheid van personen.
- B3 Gebruik eigentijdse taal
De kerk kent een eigen taalveld. Voor buitenkerkelijken is een woord als 'barmhartigheid' vaak onduidelijk. Ook kent bijv. een woord als 'tucht' een andere lading binnen de kerk dan daarbuiten. Een verkeerde interpretatie is daarom zo gemaakt en kan daardoor een eigen leven gaan leiden.
- B4 Niet alles wat kan, mag ook
Digitale middelen maken het makkelijk om beeld en geluid te kopiëren. Een passende afbeelding wordt met een zoekopdracht zo gevonden en geplaatst op de eigen website. Grote partijen van afbeeldingen (stocksites) of kranten scannen echter websites op zoek naar afbeeldingen die zonder toestemming zijn geplaatst. Men dient rekening te houden met het beeld-, auteurs- en citaatrecht.

4.2.2.3. Interne communicatie

Interne communicatie betreft niet-openbare informatie-uitwisseling, zoals e-mailverkeer of privé-berichten.

- C1 E-mailberichten zijn alleen bestemd voor degenen aan wie het geadresseerd is. Papieren briefwisseling is grondwettelijk beschermd; e-mail op dit moment echter niet. Toch kan een mailer (wettelijk gezien) zich beroepen op zijn auteursrecht. Daarnaast is het voor de hand liggend e-mail te behandelen alsof het briefgeheim heeft. Het zal immers vaak vallen onder het ambtsgeheim.

Men dient zorgvuldig om te gaan met e-mailverkeer. E-mail biedt de mogelijkheid om snel met veel mensen te communiceren. Dat is handig, maar ook risicovol. Gevoelige of persoonlijke informatie is met één druk op de knop te gemakkelijk aan te veel mensen doorgestuurd.

- C2 Maak het niet te makkelijk om een document te kunnen lezen
Het ambtsgeheim kan eenvoudig (en per ongeluk) geschonden worden doordat derden onbedoeld online documenten bekijken. Het is verstandig als men privacygevoelige documenten met een wachtwoord beveiligd.

4.2.2.4. Externe communicatie

Deze paragraaf gaat over alle uitingen waarbij men met elkaar in discussie kan gaan. Denk aan sociale media en fora. In vergelijking met het punt presentatie speelt hier het aspect van wederkerigheid mee.

- D1 Sociale regels die offline gelden, gelden ook online
Men dient anderen te respecteren, zoals men zelf gerespecteerd wil worden. Een basale regel die voor de meeste mensen overbodig is, maar voor de volledigheid toch genoemd wordt. Sociaal gedrag staat door online groepsdynamiek namelijk soms meer onder druk.
- D2 Online groepsdynamiek vraagt meer energie
Men kan online voortdurend in gesprek gaan met onbekenden en/of andersdenkenden. Het is goed dat men zich realiseert dat dit niet alleen kansen biedt, maar ook nieuwe uitdagingen. In de offline wereld speelt non-verbale communicatie een grote rol. Tachtig procent van de boodschap wordt bepaald door gezichtsuitdrukkingen, gebaren en de stem. Online kan men echter de gezichtsuitdrukking van de ander niet zien en het humeur hooguit peilen door 'smileys' (zie D3). Bovendien kent men de achtergrond van 'online onbekenden' niet. Dat maakt het online debat vaak heftiger. Het is daarom verstandig als men met de juiste verwachtingen een 'debat' in gaat.
- D3 Maak emotie kenbaar
Online communicatie gaat grotendeels tekstueel. De voorganger moet zich ervan bewust zijn dat de ontvanger de emotie niet altijd kan peilen. Het gebruik van 'smileys' kan kinderachtig lijken, maar geeft op een subtiele manier de emotie weer van de 'spreker'. Ook acroniemen geven een draai of emotie mee die anders voor de ontvanger verborgen zou blijven.
- D4 Wees bescheiden
Criticasters van sociale media wijzen op de narcistische cultuur die online gevoed wordt. Dit gevaar is reëel, maar niet noodzakelijk. "Sociale media zijn niet allereerst de ruimte waar hij/zij zich presenteert maar waar hij/zij de ander iets geeft, vanuit een genereuze, gunnende grondhouding" (Ds. Douma).

**Protestantse Kerk
in Nederland**

Dienstenorganisatie
Protestantse Kerk

Joseph Haydnlaan 2a
Postbus 8504
3503 RM Utrecht
Telefoon (030) 880 18 80
Fax (030) 880 13 00
servicedesk@pkn.nl
www.pkn.nl